

עין משפט‏
גור מצוה

צד:

וּרְתַנּוּ לֹא הִסְפִּיק לַיְתָנוּ לֹא בּוֹ, תימה דלא מיימי מתני' דבהמה והזקינה עבדים והזקינז דמשלם כשעת הגזילה לקמן (דף יז:). ואפי' ר"מ לא פליג אלא בעבדים דליכא למימר דלדבריהם דרבנן קאמר להו כדצעי למימר לקמן (דף נה).

קונה גבי נותן זמור לנצע (לקמן ק:). ועוד הא קתני גזל מטבע ונסדק משלם כשעת הגזילה (לקמן יז:). וי"ל דכל הני הוי מאי למימר דהוה קטם ואח"כ מחלוקת דפליגי לקמן (ק:). ר"מ ור"י ^טצצצצו לו אדום וצצצו שחור ואע"ג דטעמא דר' יהודה לא משום דסבר שינוי אין קונה כמו שאפרש לקמן (ט) מ"מ היינו יכולים לדחות כן אצל ההיא דלא הלא הספיק ליטנו אין לדחות דאפי' הוי קטם צדחא מסכת ומחלוקת במסכת אחריתי אית ליה לר' יוחנן

הלכה כקטם משנה:

בימי רבי נשנית משנה זו. אור"ת דלא לפניו ולא לאחריו אלא לדורו דוקא תקן משום מעשה שהיה ולא לדורות הצאין דהא מעשים בכל יום שמקבלים מן הגוללים ודנין דיני גזילות כי ההוא דגזול פדנא דתורא לקמן (דף יז:). וההוא גרשאה דגנב ספירא (לקמן דף קטו). וההוא רעיא דפפ"ק דצ"מ (דף ה:). ונסכא דרבי אבא (צ"צ דף ג:). ואמר נמי בצאצאו נשך (צ"מ דף סא:). דרביצת קלוזא יוצאה צדיינן ולכך לא פריך לקמן אלא מצרייתות דהוה שונה ר' חייא שהיה תלמידו של רבי ולא הקשה ממתני' דקתני משלם כשעת הגזילה לפי שהמשיגות היו קודם רבי אלא שרבי סדרס אצל צרייתות היה שונה ר' חייא מה שהיה מוסיף רבי על המשניות ור"י אומר דממתני' לא ה"מ למפריך דלא תקן רבי דאין מקבלים אלא מאותן בני אדם שרזו עסקם וממייחם צכך והיו ניזונים בגזל ורביצת ומתפרנסים צכך כל ימיהם כדקתני הגולנין ומלוי צרצית דמשמע שאומנותם צכך וכן רועים וכל הנהו דמיימי אצל ממתניתין לא פריך שלא עשו תקנה מלקבל מאדם שגזל ומלוה צרצית צאקראי צעלנא

אזל אין לפרש דלכאי לא פריך ממתני' משום דרבי לא תיקן אלא בצותם שעשו תשובה וכרייתא דמוכח מינה מייירי צעצד תשובה מדקתני ומייצים להחזיר מפני כבוד אציהם מכ"מ ההיא דגולנים ומלוי צרצית לא משמע דאייירי צעצדי תשובה ועוד שכל אדם יכול להערים שיעשה תשובה ויחזור מעצמו ולא יקבלו ממנו וכן ההיא דכל הכלים (שבת דף קג:). דלומר ר' חנינא צימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו וההיא דסוף אלו מציאות (צ"מ דף ג:). דקאמר צימי רבי נשנית משנה זו הכל מפרש ר"ת דלא נשנית אלא לההוא דרזא וכן ההיא דהוריות (דף יג:). ואין להאריך:

רבינו חננאל

אמר ר' יוחנן דברי תורה גדולה המשחנת, כגון שגזל

עצים משופין ועשאין כלים דאיפשר לפרקן והוא שינוי דהדר למילתיה וכיוצא, הגזילה עצמה חוזרת בעיניה שני והשכב את הגזילה אשר גזל, מכל מקום, ועשו דברי תקנה להיות נוטל דמים מפני תקנת שבין. מעשה באחד שביקש לעשות תשובה אמרה לו אשתו אם

אתה עושה תשובה אפילו דמי אבנטי אינו שלך ונמנע ולא עשה תשובה, אתה עושה תשובה אפילו באותה שעה אמרו הגולנין ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן וכל המקבל מהן אין רוח חכמי נוחה הימנו. אמר ר' יוחנן בימי רבי נשנית

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

אמרו הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. כלומר הכי אמר שמואל יש שאומר הלכה כרבי שמעון בן אלעזר וליה לא סבירא ליה: **הנשפטים**. אע"פ שנשמתה חוזרת צעיניה כמות שהיא עכשיו ואפי' השציחה דשינוי לא קני: וא"ס **משנפטו**. דקתני דלא משלם כלים אלא דמי עלים אלתא קני

בשינוי: **עד שנצטעו פטור**. לגמרי והכל תקנת השצים אינה ואפי' הכי קני בשינוי: **מפניסין מוקי לה רבי יוחנן בגזול עליס משופים כו'**. משום הכי קאמר רבי יוחנן דטעמא משום תקנת השצים הוא דשינוי כי האי לאו שינוי הוא: **אין רוח חכמים נוחה הימנו**. *אין רוח חכמה ומסידות צקצכו: **אין חייבין לפחזיר**. דכתיב והשיב את הגזילה אשר גזל והני לא גזול מידי דקניניהו בשינוי רשות וקסבר רשות (ה) יורש כרשות לוקח דמי: **המסויים**. דבר הניכר לרצים זו היא שגזל פלוני והניחה ליורשיו: **צעוסה מעשה עמך**. חזר לא עשה מעשה עמו ואין חייבין בצבדור: **רב פנחס**. צמומר צקודש (מגינה כו:). ואי לא גזול לא גזול. ואמאי קרי להו גולנין: **אע"פ שגבו וכל שכן לא גבו** דמקריעינא שטרא: **הרועים**. גולנים הס לרעות צהמות צשדות אחרים: **גצאים**. של מלך לגבות כסף גולגלתא וארנונא ושקלי טפי: **ספונצסא קשה**. שגזלו הרצים ואין יודעים למי להחזיר: **ומחזירין למינין**. למי שמכיר שלו שגזלוהו: **צורוס שיחין ומערוס**. להכניס צכן מים לשמות דהוי דבר הצריך לכל ויהנו מהן הנגולים. אלתא אדורירי צעי: **קודס סקנה**. צצימי רבי נשנית משנה זו דמחייב למהדר: **גזילה**

כבוד אביהם חייבין להחזיר אקרי כאן ²ונשיא בעמך **לא תאור** ³בעושה מעשה עמך ⁴כדאמר רב פנחס בשעשה תשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעי גביה איבעי ליה לאהדורי שלא הספיק להחזיר עד שמת תא שמע ⁵הגולנים ומלוי ברבית אע"פ שגבו מחזירין גולנין מאי שגבו איכא אי גזול גזול ואי לא גזול לא גזול אלא אימא גזולנין ומאי ניהו מלוי רביות אע"פ שגבו מחזירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם אלא למה מחזירין לצאת ידי שמים ת"ש ⁶הרועים והגבאין והמוכסין תשובתן קשה ומחזירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם ואלא למה מחזירין לצאת ידי שמים אי הכי אמאי תשובתן קשה ועוד אימא סיפא ⁷וישאין מכירין יעשה בהן צרכי ציבור ואמר רב חסדא יבורות שיחין ומעורות אלא לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה והשתא דאמר רב נחמן ⁸בשאין גזילה קיימת אפילו תיבוא אידי ואידי לאחר תקנה ולא קשיא **כאן**

צימי **כבוד אביהם חייב להחזיר** אקרי כאן ⁹כדאמר רב פנחס (שבת דף קג:). דלומר ר' חנינא צימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו וההיא דסוף אלו מציאות (צ"מ דף ג:). דקאמר צימי רבי נשנית משנה זו הכל מפרש ר"ת דלא נשנית אלא לההוא דרזא וכן ההיא דהוריות (דף יג:). ואין להאריך:

הא אביהם חייב להחזיר. ואם תאמר ללאת ידי שמים: **אי עשה תשובה ב'**. וא"ת ולימא כגון שלא קיבלו ממנו דאין מקבלין מהם וי"ל דאם החזיר ולא קיבלו ממנו לא מחייבין צנים להחזיר מפני כבוד אציהן דמו ליכא גנאי א"נ צדצר המסוים ומקבלין מהן מפני כבודו ומשיי צלאא הספיק להחזיר עד שמת לפיכך חייצים צנים להחזיר מפני כבוד אציהן ומקבלין מהן דלא שייכא תקנה גבי צנים ועי"ל מאי צעי גציה דאיצעי ליה למוכרו או להוציא מתחת ידו ומדלא חשש לכבדו א"כ אמאי חייבין צנים להחזיר וכן צ"ל צאצוה נשך (צ"מ דף ס:). ושם ד"ה תנאי) דשם לא יתכן לפרש צע"א דפרריך מהא צרייתא למ"ד רביצת קלוזא אין יוצאה צדיינן דמשמע הא אציהן חייב להחזיר ומשני כי הכא ופריך אי צעד תשובה מאי צעי גציה ומאי קושיא אי רביצת קלוזא אין יוצאה צדיינן אין חייב להחזירה אפילו ללאת ידי שמים תלמוכח התם דפרריך מההיא דמיימי צסמוך הגולנים ומלוי רביות אע"פ שגבו מחזירין ומשני תנאי היא ולא משני צצא ללאת ידי שמים כדמשני הכא צסמוך דכיון דדרשינן למיתה יתן ולא להשצון או למורא יתן ולא להשצון אפי' ללאת ידי שמים לא מחייב ולא כפי' ריציץ שפירש למורא יתן (ו) הירא את ה' והחדר מייראמו ולא להשצון על פי צ"ד אלא צ"ל דלכאי פריך מאי צעי גציה דכיון דלא חשש למוכרה ולהוציאה או להחזירה מפני כבודו מו לא מחייצי צנים משום כבוד אציהן: **לצאת ידי שמים**. צפרק אצוה נשך לא ה"מ לשנויי הכי למ"ד רביצת קלוזא אינה יוצאה צדיינן דלדידיה אפי' ללאת ידי שמים לא מחייב כדפרישית וסוגיא דהכא כמ"ד רביצת קלוזא יוצאה צדיינן אלא דמיקנו דאין מקבלין מדרבנן ולא שייך לשנויי הכא תנאי היא כדמשני התם דהנהו תנאי דהתם קדמו: **כאן**

מסורת הש"ס

(א) לשל סו"ג (צ) שבת מו, וס"ג, (ג) מחזיק קלה, לשל סו"ג, (ד) (מוס' שביעית פ"ח, (ה) צ"מ סב, (מוס' דבי"מ ספ"ה) לקמן קיב, (ו) שבת ל, וס"ג מדרס כח: וס"ג, (ז) צ"מ (מתן) סב, יבמות כב: סנהדרין פה, (צ"ב ד, מסכת סו"ג, (ח) מגינה כו, (ט) צ"מ סב, (י) (מוספתא דבי"מ פ"ח, (י"א) צ"ה סו, ע"ש, (ל) צמוס' ר"פ איתא, צלצצו לו אדום, וכל"ל.

תורה אור השלם

1. ודקיה כי קחאט ואשם והשיב את הגזילה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הדפקדון אשר הפקד אהו או את הקאבדה אשר קצא: ויקרא ה כג 2. אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאור: שמות כב כז

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אין חייבין וס' וקסבר רשות, צ"ב ע"ל כ"י במלא רש דף קצ: (ב) תוס' ד"ה ותן וס' שאפרש לקמן, צ"ב דף נ"א ע"ב צ"ה צבצב לפי פרי"ט: (ג) ד"ה אי עשה למורא יתן לירא את ה' שיש לו להחזיר מירלמו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אין רוח חכמים ב' אין רוח חכמה. ע"י מו"ט פ"ג משנה י' לדבות:

רבינו חננאל (המשך) משנה זו, ומותבינן עליה (הנתי) [הנתי] להן אביהן מצות של רבית אף על פי שדורשין שהן רבית אין חייבין להחזיר, הן אין חייבין להחזיר הוא אביהן חייב להחזיר, ופריקנן, אביהן אינו חייב להחזיר וכל שכן בניו, ומשוש דביי, מיתנא סופא בדידהו, (הגיה) [הנתי] להן אביהן פרה או טלית גזילה וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן, והוא שעשה תשובה ולא הספיק להחזיר, ואף על פי שאין מקבלין מהן עד שמת, כיון שהן גולה קיימת בניו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן, תנא נמי יורש בדידהו, וכיון שאין מקבלין מהן למה מחזירין, ומוקמינן לה כדו לצאת ידי שמים, ומותבינן, הרעיק והגבאין והמוכסין תשובתן קשה ומוכסין להשבעתא כולה לאחר תקנה וכי עשו תקנה בגזילה כדו יקמת אכל גזילה קימת הדרא בעינה.